

12.06.	19
08	1627

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ
СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Кликните да бисте почели унос текста.

- Датум и орган који је именовао комисију
05.06.2019. Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
- Састав комисије, име и презиме сваког члана, звање, ужа научна област, назив факултета (установе) у којој је члан комисије запослен
- Проф. др Петар Анђелковић, редовни професор, ужа научна област Социологија, Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, ментор;
- Професор емеритус Љубиша Митровић, ужа научна област Социологија, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, председник комисије;
- Проф. др Урош Шуваковић, редовни професор, ужа научна област Социологија, Учитељски факултет Универзитета у Београду, члан комисије;
- Проф. др Тања Вујовић, редовни професор, научна област Економске науке, ужа научна област Маркетинг, Економски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици;
- Проф. др Небојша Ђокић, ванредни професор, научна област Економске науке, ужа научна област Стратегијски менаџмент, Економски факултет, Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Кликните да бисте почели унос текста.

- Име, име једног родитеља, презиме:
Валентина Раде Вукосављевић Павловић
- Датум рођења, општина, република:
08.02.1964. год. Босилеград Република Србија
- Датум одбране, место и назив магистарске тезе:
09.10.2008. године, Ниш, „Партиципативна демократија и друштвени развој на примеру локалне заједнице Лесковац“.
- Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
Социологија

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Социо-економски аспекти професионализације менаџмента као облик модернизације система управљања у предузећима, на примеру града Лесковца

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација: Социо-економски аспекти професионализације менаџмента као облик модернизације система управљања у предузећима, на примеру града Лесковца, кандидата Валентине Вукосављевић Павловић, има 317 страна. Подељена је у четири дела са укупно 11 поглавља: I Увод (стр.1-8); II Теоријско-методолошки оквир истраживања (стр. 9-176), који се састоји од седам поглавља и то: 1. Операционализација и дефинисање појмова људских ресурса и менаџмента (стр. 9-15); 2. Методолошки оквир истраживања (стр. 16-28); 3. Терминолишка и употребна значења појма професионализација менаџмента (стр. 29-74); 4. Стратегије развоја и модели управљања у предузећима (стр. 75-90); 5. Модели управљања у радним организацијама са аспекта хуманизације радних односа (стр. 91-139); 6. Облици својине (стр. 140-160); 7. Партиципација запослених и

економска демократија (стр. 161-171). III Интерпретација резултата емпиријских истраживања, састоји се од четири поглавља и то: 1. Лесковачка привреда и друштвена структура у условима транзиције (стр. 172-184); 2. Стратегије развоја и модели управљања у јавним и приватним предузећима града Лесковца (стр. 185-206); 3. Резултати о трансформацији у процесима модернизације и професионализације менаџмента у привреди Лесковца (стр. 207-225); 4. Разлози одсуства или у недовољној мери креативности, иновативности и демократичности у систему управљања у јавним и приватним предузећима у Србији и постојећи предлози за побољшање система управљања (стр. 226-287) и последње главно поглавље Закључна разматрања (стр. 288-304). Дисертација је писана јасним научним стилем и конципирана је тако да се свако поглавље чита и проучава засебно, док комплетну слику о предмету научног истраживања ове дисертације пружа рад као целина. Поголавља су систематично подељена на велики број потпоглавља, што олакшава читање овог обимног научног рада. Дисертација садржи 78 слика с графиконима, који су смештене у оквиру II главног поглавља Интерпретација резултата емпиријских истраживања у поглављима 1.2.3., а које доприносе сажетом сагледавању исцрпне социолошке анализе спроведеног истраживања на бази анкетног упитника и класификације добијених одговора, једном табелом смештена у поглављу 3 - Терминолишка и употребна значења појма професионализација менаџмента. и једном сликом смештена у поглављу 5 - Модели управљања у радним организацијама са аспекта хуманизације радних односа. Литература (стр.302-313) садржи 171 библиографских јединица укључујући интернет изворе.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација Валентине Вукосављевић Павловић бави се истраживањем рационализације модерног система управљања и њеним ефектом на привређивање предузећа и демократизацијом и хуманизацијом односа у предузећу, кроз професионализацију менаџмента на примеру јавних и приватних предузећа града Лесковца. Предметним оквиром обухваћена је анализа функционисања предузећа у условима постсоцијалистичке транзиције друштва неразвијеног капитализма, чији се реални начин производње заснива на неолибералном моделу у економији и неоконзервативном, ауторитарном моделу управљања. У фокусу истраживања је била улога процеса професионализације менаџмента предузећа као фактора модернизације и развоја. Односи који су се истраживали, пратили су се кроз анализу облика промена: а) стратегије развоја, б) продукционих односа/својинских, ц) модели управљања. Рад је теоријско-емпиријског карактера и стога је у предметном оквиру извршена проблематизација кључних теоријских питања социологије рада, социологије менаџмента и социологије организације и, с друге стране, анализа резултата емпиријског истраживања о значају професионализације менаџмента као облика модернизације система управљања у предузећима у локалној заједници Лесковца. Рад је структурисан у четири дела обележени римским бројевима, почевши од: увода, теоријско-методолошког оквира истраживања, који чини седам поглавља, затим трећег дела: интерпретација резултата емпиријских истраживања, које је састављен од четири поглавља и на крају део: закључна разматрања.

У уводном делу докторске дисертације извршена је у кратким цртама проблематизација теме и предмет расправе. Ово уводно поглавље омогућава читаоцу да добије сажету слику о комплексној теми, којом се овај научни рад бави. Поголавља која следе логички су повезана, а свако поглавље се може читати као засебна целина.

У првом, од седам поглавља обухваћена теоријско-методолошким оквиром истраживања у кратким цртама је извршена операционализација и дефинисање појмова људских ресурса и менаџмента. Ово уводно поглавље скреће пажњу на појам менаџмент људских ресурса, који обухвата управљачке одлуке и поступке којима се директно утиче на све људске ресурсе предузећа, и с друге стране предметни оквир рада чине питања радних односа, истраживање противречности управљачког и извршног рада, професионализације менаџмента, улога синдиката, колективни преговори, партиципација запослених у процесу управљања и доношења одлука у предузећима.

У другом поглављу другог дела ове докторске дисертације, у кратким цртама је приказана методологија и организација истраживања са предметом, хипотезама (општа и посебне), циљевима, задацима, избором метода и инструмената, начином истраживања и стратификацијом испитаника и оценом узорка.

Треће поглавље у оквиру другог главног дела бави се термилошким и употребним значењем појма професионализација менаџмента, кроз засебно тумачење појма професија и професионализам, затим друштвена условљеност социолошког проучавања професије, социолошко проучавање професија кроз четири типа анализе и социолошки приступ професионализацији и професионалцима са аспекта високог степена моћи која произилази из њихове самосталности и аутономности. И у последњем делу овог поглавља анализира се процес прилагођавања професионалаца на радну организацију, односом носилаца професионалних и менаџерских функција.

У четвртном поглављу се говори појмовном одређењу стратегије и њеним димензијама, карактеру и садржају.

Анализом су обухваћене и новије концепције и стратегије развоја, разматрајући их са аспекта схватања развоја као дистрибуција правде и са посебним освртом на карактеристике стратегије развоја у Србији.

Пето поглавље има за циљ да образложи modele управљања у радним организацијама са аспекта хуманизације радних односа, узимајући за почетно разматрање савремене теорије менаџмента и управљање радним организацијама. За разматрање наведеног тематског оквира узети су модели управљања у компанијама земаља ЕУ, затим облици управљања у српским предузећима у време социјалистичког самоуправљања, кроз неколико фаза: квалитет управљања у српским предузећима у условима друштвене својине и радничког самоуправљања, затим током 90-тих година у Србији и на крају у тржишним условима у Србији, кроз права акционара (регулатива, пракса) ОЕЦД.

У шестом поглављу прегледно су описани облици својине са основним карактеристикама привредних друштава и предузетника, кроз правну форму привредних друштава. Посебно су анализирана јавна предузећа у Србији са аспекта њиховог функционисања у савременим условима. Анализом је обухваћено начин пословања јавних предузећа, затим карактеристике начина управљања у јавним предузећима, однос према запосленима у процесу управљања јавним предузећима и на крају управљање предузећима у Републици Србији.

И последње седмо поглавље у оквиру теоријско-методолошког дела бави се партиципацијом запослених и економском демократијом, кроз теоријски приказ различитих теорија развоја и модела управљања предузећима у савременом друштву, затим узимајући у разматрање различите форме партиципације у свету. Посебан део бави се анализом односа облика и степена партиципације запослених и синдикалног организовања у радним организацијама и на крају учињен је осврт на демократизацију односа на радном месту у Србији.

По значају посебно треба истаћи трећи део рада под насловом Интерпретација резултата емпиријских истраживања, који се састоји од четири поглавља која се баве резултатима истраживања, добијеним: коришћењем компаративног метода, анкетом/интервјуом (тип интервјуа који је коришћен у овом истраживању према функцији је истраживачки, према броју особа које су учествовале индивидуални, према дужини контакта је дужи (око 30 минута), и истраживање је изведено у трајању од месец дана. Анализа стратегија и праксе модела управљања запослених у предузећима града Лесковца, заснива се на анализи програмских докумената анкетним упитником, дубинског карактера, личним контактом и класификацијом добијених резултата применом статистичких метода: израчунавањем просечних вредности, скалирањем, упоредном анализом. Прво поглавље се бави општим карактеристикама лесковачке привреде и друштвеном структуром у условима транзиције. У том циљу извршен је преглед профила предузећа и њихова класификација кроз: личну карту предузећа обухваћени узорком и личном картом испитаника из приватних и јавних и јавно комуналних предузећа. Интерпретација резултата емпиријских истраживања, се састоји од неколико обимних поглавља која се баве резултатима истраживања. Анализа социо-економских аспеката професионализације менаџмента као облик модернизације система управљања у предузећима на примеру града Лесковца заснива се на истраживању: предуслова за примену партиципативно-демократског концепта развоја у јавним и приватним предузећима града Лесковца, затим на анализи различитих модела управљања и могућности за промену партиципативно – демократског концепта развоја у јавним и приватним предузећима града Лесковца. Треће поглавље у трећем делу бави се резултатима трансформације у процесима модернизације и професионализације менаџмента у Лесковачкој привреди, кроз два приступа и то: предуслови и ограничења професионализације менаџмента за примену демократског начина управљања у условима различитих стратегија развоја и својинских односа у приватним и јавним предузећима на територији града Лесковца и предности и ограничења српског менаџера у примени демократског начина управљања у условима различитих стратегија развоја и својинских односа у приватним и јавним предузећима на територији града Лесковца. За резултате истраживања самог рада најважније је четврто поглавље, које се бави анализом разлога одсуства или у недовољној мери креативности, иновативности и демократичности у систему управљања у јавним и приватним предузећима у Србији и постојећи предлози за побољшање система управљања, односно кроз структуру потврђивања основне хипотезе и посебних хипотеза. Структуру четвртог поглавља чини: анализа реалне ситуације нивоа и облика укључивања запослених у управљачке процесе у предузећима, затим постојећи предлози за побољшање учешћа запослених у процесу управљања у предузећима и на крају предлози за побољшање учешћа запослених у процесу управљања у предузећима кроз анализу почетних претпоставки и њихових ограничења.

У закључку докторске дисертације, кандидат Валентина Вукосављевић Павловић резимирала је садржај овог научног рада, указујући на његов потенцијални научни допринос. Истакнуте су и импликације за практичну примену резултата проистеклих из истраживања. Објашњена је веза између степена повезаности професионализације менаџмента и избор модела управљања и његове последице на модернизацију система

управљања, кроз дистрибуцију моћи, степен ефикасности привређивања и хуманизацију и демократизацију производних односа. Истраживачки приступ у складу са предметним оквиром рада започет је из угла поимања и давања значења појмовима врлина и вредност, која су ишла у прилог резултатима истраживања који се односе на чињеницу да се успех у послу још увек не мери само економским критеријумима, без обзира на што су они у већем проценту заступљени, веч и социолошким, и њихова суштина се везује за: љубав према послу, даље усавршавање кроз стицање нових знања и вештина, развијати осећај одговорности, уважавање туђег рада. Препознавање потребе и придавање значаја стратешком приступу, било је од посебне важности у смислу стварање могућности за даљи процес професионализације менаџмента, за који јесу потребни време и јасан правац деловања. На основу резултата истраживања, од посебне важности је то да процес управљања није само економска категорија у којој доминирају рационални, финансијски, тржишни принципи и активности, већ и социолошка, која се пре свега огледа у професионализацији и демократизацији радних односа, затим кроз улагање у развој запослених и у разумевању њихових потреба. Од посебног значаја за рад резултати истраживања којим се потврђује различити приоритети у разумевању професионализације на послу у јавном и приватном сектору. У приватном сектору је развијање нових професионалних увида. У јавном сектору, када је тип знања професионалних занимања у питању, на првом месту је одговор: професионални приступ има као ефекат рационализацију рада, продуктивност и демократичност. На основу резултата истраживања, будућност учешћа запослених у управљању српским предузећима, у приватном сектору пре свега се види у партиципацији на нижим нивоима одлучивања и управљања кроз све значајније пословно планирање и прилагођену организацију рада и, на другом месту, на основу дате мерне величине је колективно преговарање и, на трећем месту, интегрисани партиципативни инструмент (савет запослених, раднички представници у надзорним одборима у управним одборима), а највећу просечну оцену у структури одговора чине одговори којима се не даје јасна слика будућих облика партиципативног организовања запослених у српским предузећима. Потпуно занемаривање улоге синдикалног организовања запослених као једног вида институционалног управљања од стране запослених налази потврду у одговорима о потенцијалним доминантним облицима учешћа запослених у будућности у српским предузећима, синдикати су потпуно невидљиви на партиципативном демократском небу у предузећима у Србији.

На основу резултата истраживања, можемо закључити да запослени у извесној мери учествују у процесу доношења одлука и у приватним предузећима. Међутим, због доминантне улоге социо-професионалне групе менаџера, којој је уступљено право на управљање, занемарљиво је учешће представника извршног рада и оно је углавном саветодавног карактера и углавном се своди на решавање појединачних *ad hoc* проблема и потреба. Резултати истраживања показују да постоји потреба за другачијим моделом управљања у предузећима, уз учешће запослених, али проблем се мапира у недостатку инструмената за већу мотивисаност и заинтересованост запослених. Решења се траже у већој мотивацији, заинтересованости, али се не препознаје начин већ се углавном у приватним предузећима види кроз материјалне подстицаје, а у јавном сектору у смислу бенефиција које се пре свега односе на слободне дане, годишње одморе, омогућавање спорстких активности. У прилог предходном закључивању су и резултати који су показали да на питање да ли имају сазнања да је у Републици Србији „Законом о раду“, предвиђен неки облик партиципативног организовања запослених и који је то облик, готово у 100% случајева одговори су били негативни, што је, у ствари, српски просек. Суштина проблема је у неукључивању запослених у доношењу развојних и стратешких одлука као део политике предузећа, а још даље су када се говори о контроли постигнутих пословних резултата.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

1. Валентина Вукосављевић Павловић, PROFESIONALIZACIJA MENADŽMENTA USLOV MODERNIZACIJE NAČINA UPRAVLJANJA U KOMPAJNAMA, PRIMENOM PARTICIPATIVNOG DEMOKRATSKOG MODELA ODLUČIVANJA, ERAZ-2018: Sofija (Bugarska) Četvrta međunarodna naučna konferencija, pod nazivom „Održivi ekonomski razvoj zasnovan na znanju“, 2018.god. (M33) DOI: <https://doi.org/10.31410/eraz.2018.409>
2. Валентина Вукосављевић Павловић, „Управљање локалним социо-економским развојем у Србији: пример града Лесковца“, Институт за социолошка истраживања Филозофски факултет Универзитета у Београду, научни скуп националног значаја под називом „Глобална криза неолибералног облика капиталистичке регулације и локалне последице случај Србије“, 2017.god. (M60).
3. Валентина Вукосављевић Павловић (2016) „Однос организационе културе и демократске партиципације као императивом одрживог социјалног развоја“, Факултет за право, безбедност и менаџмент „Константин Велики“, Ниш, Међународна конференција, „Образовање, право и безбедност у функцији развоја друштва“ CONSTANTIN MAGNUS, NAISSUS 2016, Зборник (едиција „Безбедност у постмодерном амбијенту књига XXII (ISBN referenca), (M63).
4. Валентина Вукосављевић Павловић, MOGUĆNOST USMERAVANJA BUDUĆIH TOKOVA EKONOMSKOG

RAZVOJA PROŠIRIVANJEM I UVOĐENJEM NOVIH LOKALNIH USLUŽNIH SERVISA U SRBIJI, ЏЕЧНА Б, Београд, и Технолошки факултет Лесковац, Међународна конференција „Југоistočna Европа i положај Republike Srbije, 2016., (M63).

5. Валентина Вукосављевић Павловић, Јелена Радојичић, CREDIT SUPPORT TO WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP AS A POTENTIALLY IMPORTANT FACTOR FOR SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT, TInternational Scientific Conference The Financial and Real Economy: Challenges in Business and Economics: Growth, Competitiveness and Innovations, Економски факултет Ниш, октобар 16, 2015. год. , (M63).ije, 2016., (M63).

6. Валентина Вукосављевић Павловић, Друштвени и економске карактеристике града Лесковца на основу испитивања потреба грађана града, Зборник радова 2015, Висока пословна школа струковних студија Лесковац. Zbornik radova 2015. год., (M63).

7. Валентина Вукосављевић Павловић, „Цивилно друштво и локална самоуправа“, Зборник радова децембар 2014, ОКРУГЛИ СТО „УРБАНО ДРУШТВО И УРБАНЕ СУПКУЛТУРЕ У РАЗВОЈУ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА У ЗЕМЉАМА У ТРАНЗИЦИЈИ“, децембар 2014, Филозофски факултет у Нишу Департман за социологију Центар за социолошка истраживања, Центар за научна истраживања САНУ, Универзитета у Нишу, (M63).

8. Валентина Вукосављевић Павловић, AGGREGATION DEGREE OF REPUBLIC OF SERBIA CITIZENS' NEEDS, SIZE OF THE LOCAL PUBLIC RESOURCE FOR THEIR MEETING AND THE SIZE OF THE LOCAL COMMUNITY WHICH SHOULD PRODUCE, IT, International Scientific Conference The Financial and Real Economy: Toward Sustainable Growth, Економски факултет Ниш, октобар 17, 2014. год. , (M63).

9. Valentina Vukosavljević Pavlović, Sociološki ogledi, Godišnjak za sociologiju, Filozofski fakultet Niš, 2014. Часопис (M52)

10. Валентина Вукосављевић Павловић „Родна подела рада и њен значај за развој локалне заједнице“ ,Зборник радова 2014, Висока пословна школа струковних студија Лесковац. Zbornik radova 2014. год. M63

11. Цветковић, В. Вукосављевић Павловић, Ставови и мишљења грађана општине Лесковац о локалном јавном сектору, Лесковачки зборник, ХЛВИ/2006 – часопис (M53)

12. Валентина Вукосављевић, Друштвени положај младих стручњака, Привредни преглед, 1989. – вредност - часопис – (M52)

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На основу прегледа литературе из области обухваћених овом докторском дисертацијом, постављене су хипотезе истраживања које се односе на следеће тврдње:

Општа хипотеза:

1. Рестаурација капитализма – неоконзервативног и неолибералног облика – у земљама у транзицији претпоставка је за разумевање радикалних промена у продукционим односима.

Посебне хипотезе:

1. Професионализација управљачких структура услов су модернизације начина управљања у предузећима, применом партиципативно демократског модела одлучивања.

2. Стратегије модернизације, развоја и интеграције у српским предузећима у постсоцијалистичком периоду налазе одговор на савремене изазове у акционарском моделу управљања.

3. Брзина транзиционих промена у постсоцијалистичким друштвима, која су се нашла у процесу рестаурације друштвено-економског капиталистичког система различитих историјских форми, од неоконзервативног до неолибералног, једним својим сегментом друштвене структуре зависиће од степена и облика професионализације менаџмента у процесу управљања на нивоима радних организација.

Основ за потврђивање основне хипотезе о разумевању радикалних промена у продукционим односима у земљама у транзицији кроз рестаурацију капитализма неоконзервативног и неолибералног облика у појединим елементима може се пронаћи и одговорима који се односе на разумевање суштине различитих модела управљања. Од посебне важности за тематски оквир рада предност либерално-демократског концепта се препознаје у могућности запослених да учествују у процесу одлучивања, наглашава се његова прилагођеност променама и уважавање стручности и знања. У прилог конзистентности позитивног става према овом моделу иду и ставови и мишљења, препознати у кумулативним одговорима стратификованог узорка, који се односе на разумевање суштине успеха у послу, уз наглашавање важности стручности и знања, могућности даљег усавршавања и стицања нових знања и вештина и развијања осећаја одговорности. Овом концепту се замера, пре свега, неперспективност у будућности, јер се ради само о профиту, власти и моћи. Посебна пажња се поклања одговорима који се односе на мишљења и ставове испитаника о социјал-демократском моделу, јер је у раду постављен хипотетички као најпожељнији. Потврду хипотетичког става да професионализација управљачких структура у модерним предузећима подразумева примену партиципативног демократског модела одлучивања делимично се проналази у доминантном ставу у одговорима испитаника како из јавних и јавно комуналних локалних предузећа, тако и из приватних. Код представника јавног сектора нагласак је на типу

знања професионалних занимања које се испољава у рационалном приступу у раду, у продуктивности и демократичности радних односа (с тим што се предност даје рационалном приступу у раду), а код представника друге групе тај одговор се нашао на трећем месту. С обзиром на то да се механизам за успостављање партиципативног – демократског начина одлучивања у теоретско-методолошком делу рада разматрао у виду креативног, иновативног приступа професионалних менаџера у процесу управљања, одговори који се односе на тип знања професионалних занимања којим се доминантно наглашава нерутински приступ у примени знања у решавању стручног проблема кроз иницијативу и креативност, стварају могућност за нове идеје и решења, нове методе рада. Тако се у управљачким процесима отвара могућност да се примени и нови модел управљања на партиципативним и демократским основама. У збиру ових одговора намеће се закључак да постављени хипотетички став проналази своје утемељење у одговорима испитаника на питање њиховог разумевања професионализације у послу. Утемељење у потврђивању постављене хипотезе да је професионализација управљачких структура услов модернизације начина управљања у предузећима, применом партиципативног демократског модела одлучивања, налази се у понуђеним одговорима о типу знања која карактеришу професионална занимања. Упоредном анализом добијених одговора обеју група, може да се закључи да одражавају степен приоритета пословних активности ради постизања пословних циљева, односно успешног пословања. На основу досадашње анализе добијених резултата, намеће се генерални закључак, да постоји потреба за другачијим моделом управљања у предузећима. Проблем се мапира кроз недостатак недовољних инструмената за већу мотивацију и заинтересованост запослених. Решења се траже у већој мотивацији, заинтересованости, али се не препознаје начин како то остварити, већ се, углавном у приватним предузећима, види кроз материјалне подстицаје и, у јавном сектору, у смислу бенефиција које се пре свега односе на слободне дане за годишње одморе, омогућавање спортских активности. Суштина проблема је у неукључивању запослених у доношење развојних и стратешких одлука као делу политике предузећа, а још даље су када се говори о контроли постигнутих договорених резултата. На основу одговора из обе посматране групе, преовладавајући став је да је модеран менаџер најотворенија друштвена група за усавршавање, мотивацију и промене, која ствара шансу за нове ефикасније моделе управљања људима.

Посебан значај докторске дисертације под називом *Социо-економски аспекти професионализације менаџмента као облик модернизације система управљања у предузећима, на примеру града Лесковца* кандидата Валетине Вукосављевић Павловић огледа се у конкретним предлозима које кандидат предлаже у циљу даљег бољег и бржег развоја предузећа. У том смислу предлози су формулисани у пет основних тачака:

Прво: у подстицању и развијању професионализације менаџера кроз демократизацију односа укључивањем запослених у управљачке процесе, треба почети на одвојеним модалитетима управљања у приватним и јавним предузећима, уважавајући различите параметре, као што су: власнички однос и модел управљања без обзира на то што је формално-правни, управљачки оквир исти и за приватна и за јавна предузећа у српском законодавству. Разлике постоје у креаторима пословне политике и изворима и начину финансирања.

Друго: у проналажењу успешног модела управљања у предузећима кроз професионализацију менаџмента и демократизацију радних односа мора да се узме у обзир, осим власничког односа, примењен модел управљања и разлике у приоритетима у схватању појма професионализација и те разлике не треба да буду препрека, већ, напротив, могућност за изналажење најбољих модела управљања.

Треће: усаглашавањем ставова и мишљења о особинама идеалног, реалног и српског менаџера, може да се закључи да особине као што су комуникативност и стручност су опште за све три категорије менаџера, с том разликом што се српски менаџер још увек понаша у духу традиционалног менаџера који се у већој мери ослања на стручно образовање и калкулативну, рационалну интелигенцију, за разлику од идеализованих менаџера и оних који се виде као успешни у реалном пословању, који поседују, сем стручног образовања, калкулативне, рационалне интелигенције (овде се термин рационално користи у његовом значењу – рачунати) и креативност, оригиналност и иновативност и етичку оријентацију.

Четврто: потребна су даља истраживања у преиспитивању да ли је најприхватљивији облик у будућности учешћа запослених у управљању у српским предузећима партиципација на нижим нивоима одлучивања и управљања кроз све значајније пословно планирање и прилагођену организацију рада или колективно преговарање, које заговарају поједини теоретичари, кроз враћање улоге синдиката (са најдоминантнијим процентом одговора) на нормативном нивоу учешћа у стварању трипартитног националног колективног уговора о платама, грчки и чилеански модел. Оставља се простор за разматрање и остале две улоге, које су биле процентуално скоро равноправно заступљене у одговорима (на националном нивоу укључен у креирању и управљању економско-социјалном политиком (ирски модел) и синдикати треба да узму учешће у раду директорских колегија предузећа (Немачка, Француска, Италија)

Пето: потребна је едукација о начину укључивања запослених у управљачке процесе у приватним и јавним предузећима, која би се за почетак одвијала у правцу упознавања са позитивним искуствима у страним и домаћим успешним компанијама.

И на самом крају дисертације посебан значај има и порука коју кандидат истиче. Србији, као и свакој држави,

потребна је модернизација. Међутим, модернизација не сме бити схваћена као негација свега онога што је красило српски народ током вековног трајања. Дакле, генерално бисмо могли да кажемо и поручимо: мењати се а остати исти. У данашњем свету битке и ратови воде се (добивају и губе) на економском плану. Слобода и самосталност стичу се и бране на економском пољу. Успеси на привредном пољу буде наду, враћају оптимизам, јачају поверење у државу.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Социо-економском анализом професионализације менаџмента као облик модернизације система управљања у предузећима, на примеру града Лесковца, кандидат је дошао до низа увида и закључака, који су поткрепили теоријске поставке и хипотезе од којих је у истраживању кренула. Резултати истраживања приказани су сажето кроз табеле и графиконе, који су праћени детаљним и аналитичким објашњењима. Закључци су изложени прегледним и јасним научним стилом што олакшава разумевање и сналажење у сложеној проблематици овог научног рада

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже:

На основу свега изложеног, сматрамо да дисертација *Социо-економски аспекти професионализације менаџмента као облик модернизације система управљања у предузећима, на примеру града Лесковца*, кандидата Валентине Вукосављевић Павловић, представља оригинално и вредно научно дело, од значаја за социологију рада, социологију организације, социологије менаџмента у Србији и за социологију као науку уопште. Због тога предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, да ову докторску дисертацију прихвати, а кандидату одобри приступ усменој одбрани рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Професор емеритус Љубиша Митровић, председник комисије

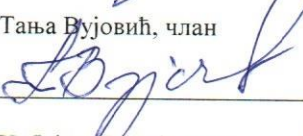
2. Проф. др Петар Анђелковић, ментор

3. Проф. др Урош Шуваковић, члан

4. Проф. др Тања Вујовић, члан

5. Проф. др Небојша Ђокић, члан

